

Nr 133.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående biträden åt ärkebiskopen; given Stockholms slott den 16 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDEÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Engberg anför:

Sedan Kungl. Maj:t i proposition den 10 mars 1933, nr 202, föreslagit riksdagen medgiva, att för anställande för tiden intill utgången av budgetåret 1933/1934 av en sekreterare hos ärkebiskopen finge ur biskopslöne-regleringsfonden utgå härför erforderliga medel, anmälde riksdagen i skrivelse den 16 maj 1933, nr 220, att riksdagen bifallit propositionen.

Beträffande de skäl, som legat till grund för Kungl. Maj:ts förslag och riksdagens beslut, tillåter jag mig att i huvudsak hänvisa till handlingarna.

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 133—134.

Såsom sammanfattning vill jag dock erinra om, vad jag till stöd för förslaget anförde vid dess anmälande inför Kungl. Maj:t den 10 mars 1933. Jag uttalade därvid till en början följande:

Under senare år hade på grund av kända förhållanden ärkebiskopens arbetsbörda utöver de honom såsom stiftschef åliggande göromålen — ej minst på grund av de nyupptagna internationella förbindelserna — kommit att ökas på ett sätt, som ej kunnat förutses för blott några tiotal år sedan. Den i ärendet förebragta utredningen bestyrkte tillfullo nödvändigheten av att ärkebiskopen erhöles särskilt biträde för dessa och andra göromål, vilka med tidens lopp kommit att i allt högre utsträckning läggas på innehavaren av ärkebiskopsstolen. Dessa göromål syntes nämligen varken kunna eller böra handhas av domkapitlets personal, vilken blott beräknats för de ordinarie stiftsgöromålen. Det borde alltså med styrka betonas, att det föreliggande förslaget toge sikte allenast på de ärkebiskopen i denna hans egen- skap åvilande särskilda ämbetsförpliktelse-erna och att följaktligen från övriga biskopars sida något motsvarande krav ej med fog kunde resas.

Såsom kammarkollegiet och statskontoret framhållit i ett uti ärendet afgivet utlåtande den 28 februari 1933, syntes det — med hänsyn till att här förevarande behov finge antagas vara av stadigvarande beskaffenhet — vara principiellt oriktigt att kräva, att ärkebiskopen skulle av sina löneinkomster, vilka icke blivit beräknade för en sådan utgift, bekosta ett dylikt biträde, vilket framförallt motiverats av den säregna beskaffenheten av de ärkebiskopen tillkommande ämbetsåliggandena. Förhållandena i detta hänseende syntes ej bliva förändrade, om och när den av riksdagen vid flera tillfällen begärda nya löneregleringen för biskoparna genomfördes. Det torde nämligen ej vara att förvänta, att vid genomförandet av en dylik lönereglering enligt moderna löneregleringsprinciper löneförmånerna för ärkebiskopen skulle komma att utmätas med hänsyn tagen till att ärkebiskopen för sitt ämbetes behöriga skötsel vore i behov av stadigvarande biträde.

Med hänsyn till vad jag sålunda anförde fann jag mig böra uttala min anslutning till den av kammarkollegiet och statskontoret i berörda utlåtanden framförda uppfattningen, att avlöning åt den ifrågasatta sekreteraren borde utgå av allmänna medel.

Beträffande härefter frågan om vilka medel, som borde anlitas för ändamålet, anförde jag, under framhållande av betänkligheter mot att kyrkofonden — såsom varande avsedd att befrämja enbart det territoriella prästerskapets verksamhet — skulle komma i fråga därför, i huvudsak följande:

Jag ville däremot ansluta mig till den av omförmälda ämbetsverk uttalade uppfattningen, att biskopslöneregleringsfonden, åtminstone provisoriskt, kunde anlitas för ändamålet. Med hänsyn till dels ovissheten rörande biskopslöneregleringsfondens ekonomiska bärkraft, dels ock det förhållandet, att utredning påginge om denna fonds sammanförande med kyrkofonden och om denna senares övertagande av uppgiften att utgöra avlöningstillgång även för biskoparna, ansåge jag mig böra förorda ett framkommet förslag, att medgivandet att för det ifrågavarande ändamålet anlita biskopslöneregleringsfonden för närvarande begränsades till och med utgången av budgetåret 1933/1934. Frågan, huru kostnaderna för sekreterarbefattningen därefter lämpligen borde bestridas, finge framdeles upptagas till prövning.

Den 9 juli 1933 anmäldes härefter riksdagens beslut för Kungl. Maj:t, som därvid medgav, att en sekreterare finge anställas hos ärkebiskopen på biskopslöneregleringsfondens bekostnad för tiden till och med den 30 juni 1934.

Tillika föreskrev Kungl. Maj:t rörande ifrågavarande sekreterare i huvudsak följande: Sekreteraren skulle tillhöra svenska kyrkan och hava avlagt väl vitsordad teologie kandidat- eller licentiatexamen samt äga fullgod skicklighet att i tal och skrift behandla minst två av engelska, tyska och franska språken. Förordnande såsom sekreterare skulle meddelas av ärkebiskopen utan befattningens ledigförklarande. Sekreteraren skulle hava att efter ärkebiskopens närmare anvisningar och direktiv biträda denne i fråga om ärenden, som *dels* sammanhängde med svenska kyrkans förbindelser med andra tros- eller kyrkosamfund inom eller utom landet, *dels* berörde svenska utlandsförsamlingar, vilka erhållit av Kungl. Maj:t stadfäst kyrkoordning, *dels* anginge missionsstyrelsen, sjömansvårdsstyrelsen och diakonistyrelsen, *dels* berörde förbindelserna inom det svenska episkopatet, *dels* ock i övrigt sammanhängde med de ärkebiskopen i denna hans egenskap åvilande särskilda ämbetsförpliktelserna. — Sekreteraren skulle äga bekomma *dels* arvode av 3,400 kronor för år räknat samt därutöver — för det fall att befattningen tillsattes med prästerlig innehavare — två ålderstillägg å 300 kronor årligen efter fem respektive tio års väl vitsordad prästerlig tjänstgöring, *dels* dyrtidstillägg å arvode och ålderstillägg såsom till s. k. ständig adjunkt, *dels* ock ersättning för bostad och vivre tills vidare och intill dess annorlunda förordnades med 3,000 kronor för år räknat.

Slutligen anmodade Kungl. Maj:t ärkebiskopen att, därest behov av sekreterare föreläge jämväl efter utgången av budgetåret 1933/1934 före den 1 november 1933 till Kungl. Maj:t inkomma med framställning härom.

I skrivelse den 27 september 1933 har nu *ärkebiskopen* anmält, att han jämväl efter utgången av budgetåret 1933/1934 oundgängligen komme att behöva den hjälp en sekreterare kunde lämna.

I en sedermera till eklelesiastikdepartementet inkommen promemoria har *ärkebiskopen* närmare utvecklat sitt behov av arbetsbiträde och därvid anfört i huvudsak följande:

På grund av de erfarenheter, *ärkebiskopen* gjort under den tid, sekreterare hittills stått till hans förfogande, ansåge han sig nu böra anmäla, att han skulle finna en annan anordning av den hjälp, varav han även framdeles vore i oundgängligt behov, avgjort mera rationell och praktisk.

Vad *ärkebiskopen* i allra främsta rummet behövde, vore nämligen en driven och språkkunnig stenograf, för vilken uppgift en teologiskt bildad sekreterare ej utan vidare hade kvalifikationer. Stenografen borde anställas med heltidstjänstgöring. — Vidare föreläge behov av tillgång till biträde av en juridiskt bildad person, som kunde stå *ärkebiskopen* till tjänst vid uppsättande av handlingar och utlåtanden m. m. Ett dylikt biträde behövde tagas i anspråk endast för ett begränsat antal ärenden. — Slutligen skulle *ärkebiskopen* hava mycket god användning för en prästerlig medhjälpare av högre teologisk utbildning och med god förfarenhet i de viktigaste kulturspråken. Denne borde därvid biträda med korrespondensen med kyrkosamfund i utlandet, vid besök av främmande kyrkomän och så vidare.

Därest detta biträde befriades från direkt skrivarbete och uppsättandet av utlåtanden, torde hans tjänst böra kunna erhålla karaktären av bisyssla.

Kostnaden för det av ärkebiskopen sålunda ifrågasatta kansliet kunde beräknas till ett årligt maximibelopp av 7,000 kronor, därav till stenografen 3,000 kronor, till det juridiska biträdet 1,500 kronor samt till en prästman 2,500 kronor.

På grund av det sålunda anförda anhåller nu ärkebiskopen att — i stället för medel till avlönande av en sekreterare — ett årligt anslag ställes till hans förfogande till bestridande av kostnaderna för ovannämnda kanslipersonal.

I ett den 6 februari 1934 dagtecknat utlåtande hava *kammarkollegiet* och *statskontoret* ansett anslag till sekreterarhjälp åt ärkebiskopen fortfarande vara erforderligt, därvid de icke haft något att erinra mot att sekreterartjänsten finge utbytas mot särskilda biträden på sätt ärkebiskopen ifrågasatt, då kostnaderna för dessa syntes bliva i huvudsak desamma som för en sekreterare.

I utlåtandet hava ämbetsverken utförligt uppehållit sig vid spörsmålet angående *sättet för ifrågavarande kostnaders bestridande*.

Med avseende å biskopslöneregleringsfondens nuvarande ställning hava ämbetsverken därvid till en början anfört följande:

Biskopslöneregleringsfondens inkomster utgjorde budgetåren 1931/1932 och 1932/1933 omkring 172,000 kronor respektive 159,000 kronor och dess utgifter samma år omkring 114,000 kronor respektive 336,000 kronor. Fonden utvisade en behållning den 30 juni 1932 av i runt tal 1,611,000 kronor och den 30 juni 1933 av i runt tal 1,435,000 kronor. Minskningen i fondens kapitalbehållning hade föranletts av en på grund av Kungl. Maj:ts domar den 30 juni 1932 angående skogsavkastningen vid biskopens i Växjö boställshemman verkställd utbetalning å cirka 204,000 kronor.

Sagda utgiftspost utgjorde visserligen en engångskostnad, men på grund av Kungl. Maj:ts särskilda brev den 19 maj 1933, varigenom föreskrivits, att försäljningsmedel för uppkomna och framdeles uppkommande virkesöverskott vid vissa biskoparna i Skara och Västerås på lön anslagna fastigheter skulle tillfalla vederbörande tjänst innehavare, torde ytterligare utbetalningar från fonden komma att ske. Vilken minskning i fondens tillgångar dessa utbetalningar kunde föranleda vore för närvarande ej möjligt att bedöma annat än beträffande de biskopen i Skara tilldelade skogsmedlen, vilka beräknades komma att uppgå till omkring 5,000 kronor. Vidare funnes anledning antaga, att framställningar om utbekommande av skogsavkastning för förfluten tid beträffande andra biskopslönehemman framdeles komme att göras. Då vederbörande biskopar berättigats eller torde bliva berättigade att uppbära all behållen skogsavkastning från dem anslagna fastigheter, vore det i varje fall att räkna med att fondens framtida tillväxt genom skogsmedel komme att upphöra eller åtminstone starkt avtaga.

Med bortseende från utgiftsposten rörande skogsförsäljningsmedlen från biskopens i Växjö lönehemman skulle sistlidet budgetår fondens inkomster

hava överstigit dess utgifter med omkring 28,000 kronor eller, om man undantog skogsförvaltningen, med omkring 15,000 kronor, vilket överskott vore betydligt mindre än inkomstöverskottet budgetåret 1931/1932, då motsvarande siffror vore i runda tal 58,000, respektive 21,000 kronor. Fondens inkomster torde framdeles komma att ytterligare minskas, då fondens kapitalbehållning efter förutsatta utbetalningar för fallen skogsavkastning torde komma att nedgå och i följd därav dess räntemedel (frånsett den sjunkande räntefoten) att minska. Det syntes fördenskull föga troligt att fonden, utan att dess kapitalbehållning toges i anspråk, kunde beräknas lämna tillgång, förutom för övriga utgifter, jämväl för ifrågavarande anslag. Vid sådant förhållande borde i överensstämmelse med vad ämbetsverken uttalat i utlåtandet den 28 februari 1933 fonden icke längre anlitas för ändamålet, utan borde i stället statsmedel tagas i anspråk därför.

Kammarkollegiet och statskontoret anföra emellertid härefter följande:

Ämbetsverken hade i ett den 23 december 1933 avgivet utlåtande angående biskoparnas avlöning med anlitande av samtliga de för det högre och lägre prästerskapet anslagna avlöningstillgångar framlagt förslag om överförande av biskopslöneregleringsfonden och dess årliga inkomster till kyrkofonden, från vilken biskoparnas avlöning och de biskopslöneregleringsfonden åliggande utgifter, bland annat nu ifrågavarande kostnad, därefter skulle bestridas. Därest detta förslag kunde förväntas bli genomfört inom en nära framtid, borde med hänsyn till biskopslöneregleringsfondens ekonomi hinder icke föreligga för anlitande redan nu av fondens inkomster för nu ifrågavarande ändamål.

I avvaktan på vinnande av närmare klarhet beträffande lösningen av biskoparnas löneregleringsfråga och bättre översikt över fondens ekonomiska bärkraft syntes likväl fondens medel för denna gång kunna tagas i anspråk för ifrågavarande jämförelsevis obetydliga kostnadsbelopp. Därest det skulle visa sig, att kostnaden för ifrågavarande ändamål icke vidare kunde bestridas ur biskopslöneregleringsfonden och att någon sammanslagning av denna fond med kyrkofonden icke inom den närmaste tiden kunde komma till stånd, torde anslag i fortsättningen få äskas av riksdagen.

Under återopande av vad som sålunda anförts hemställa slutligen ämbetsverken, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att ur biskopslöneregleringsfonden finge utgå erforderliga medel, högst 7,000 kronor, för anställande intill utgången av budgetåret 1934/1935 hos ärkebiskopen av en person, kunnig i maskinskrivning och stenografi, samt för anlitande av ett prästerligt och ett juridiskt bildat biträde.

I likhet med ämbetsverken anser jag fortsatt anslag till biträde åt ärkebiskopen erforderligt. Jag har därvid icke något att erinra mot att den för innevarande budgetår medgivna sekreterarbefattningen för framtiden utbytes mot särskilda biträden på sätt ärkebiskopen föreslagit. Kostnaderna för det allmänna synas därigenom icke komma att ökas.

Beträffande sättet för ifrågavarande kostnaders bestridande anser jag mig böra i likhet med ämbetsverken begränsa min hemställan att avse budget-

året 1934/1935. Frågan huruvida biskopslöneregleringsfonden må kunna för framtiden för ändamålet anlitas eller huruvida man bör välja en annan lösning av denna anslagsfråga — eventuellt genom ett realiserande av det utav ämbetsverken framlagda förslaget om sammanslagning av biskopslöneregleringsfonden och kyrkofonden — torde få bliva föremål för vidare övervägande.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela de närmare bestämmelserna och villkoren för det nu ifrågasatta anslagets utbetalande.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att ur biskopslöneregleringsfonden må under budgetåret 1934/1935 i enlighet med de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna skäl fastställa, utgå ett belopp av högst 7,000 kronor till anställande av biträden åt ärkebiskopen.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Einar Sprinchorn.